

โครงสร้าง และการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย

จากที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 นั้น เป็นการพูดถึงลักษณะและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องโดยกว้าง ๆ ไม่ได้นำรายละเอียดและทฤษฎีต่าง ๆ ทางวิชาการประกันชีวิตมากล่าวไว้ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับการประกันชีวิตในความหมายกว้าง ๆ พอเป็นสังเขปเท่านั้น

สำหรับในบทที่ 3 นี้ จะกล่าวถึงลักษณะโครงสร้างและการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย โดยเริ่มศึกษาถึงประเภทของธุรกิจประกันชีวิต และการจัดองค์การของบริษัทประกันชีวิตโดยทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทประกันชีวิตเป็นสถาบันที่มีการติดต่อกับประชาชนโดยตรง การดำเนินงานและการบริหารงานของบริษัทจะมีผลสะท้อนต่อประชาชน ถ้าหากการดำเนินงานประสบความสำเร็จแล้วประชาชนจะเกิดความไม่มั่นใจต่อกิจการประกันชีวิต ซึ่งจะทำให้ภาพพจน์ของกิจการทางด้านนี้ในสายตาของประชาชนเสื่อมลง ดังนั้นจึงควรที่จะมีการศึกษาถึงลักษณะการบริหารงานและโครงสร้างของบริษัทประกันชีวิต ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารงานที่จะมีผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าหรือภาพพจน์ของบริษัทดังกล่าว

ประเภทและโครงสร้างของบริษัทประกันชีวิต

1. ประเภท โดยทั่ว ๆ ไป กิจการที่รับประกันชีวิตแบ่งออกเป็น 4 ประเภท¹

คือ

¹บรรณ เลง ทับเที่ยง, "บริษัทประกันชีวิตในระบบเศรษฐกิจ" เอกสารคำบรรยาย ประกอบการอบรมเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต, หน้า 3.

ก. บริษัทจำกัด (Stock Company) คำเนื่งกิจการรับประกันชีวิตตามแบบของบริษั้จำกัดห้ ๆ ไป กล่าวคือ การจัดตั้งขึ้นเป็นรูปบริษัทจำกัด จะต้องมีคณะบุคคลตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป เขาซื้อทำหนังสือบริคคหสนธิแ่งที่ตั้งของบริษั้ วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการ จำนวนทุนเรือนหุ้น โดยบริษั้จะจัดหะเป็นนแบ่งออกเป็น ทุนที่มีมูลค่าหุ้ละเท่าไร เมื่อมีผู้ถือหุ้นเขาซื้อครบถ้วน และจัดหะเป็นนเรียบร้อยแล้ว ผู้ถือหุ้นจะเลือกตั้งคณะกรรมการชุกหนึ่งซึ่งจะมีจำนวนเท่าใดก็แล้วแต่ที่ประชุมคณะกรรมการจะพิจารณาแ่งตั้ง หัวหน้าผู้บริหาร (กรรมการผู้จัดการ) และเจ้าหน้าที่บริหารอื่น ๆ เพื่อดำเนื่งกิจการตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของบริษั้ ผู้ถือหุ้นของบริษั้ทุกคนจะมีฐานะเป็นเจ้าของบริษั้ มีชอบเขตและความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพานิชย์ มาตรา 1096 บัญญัติไว้ว่า "อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษั้ประเภทซึ่งตั้งขึ้นโดยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน ผู้ถือหุ้นทางรับมิดจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังสงไข้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ"

การก่อตั้งบริษั้ประกันชีวิตในประเทศไทยนั้น จะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 มาตรา 12 จึงจะสามารถดำเนินธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทยได้ และบริษั้ประกันชีวิตในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นแบบบริษัทจำกัด

ข. บริษัทแบบสหกรณ์ (Mutual Company) จะมีลักษณะแตกต่างจากบริษัทจำกัด ตรงที่ผู้ถือกรรมกรรมหรือผู้เอาประกันทุกคนเป็นผู้ถือหุ้นของบริษั้ บริษัทจำกัดที่เติบโตใหญ่จำนวนไม่น้อยไคแปลงรูปเป็นบริษัทแบบสหกรณ์ การก่อตั้งบริษัทแบบสหกรณ์จะต้องมีคณะบุคคลเช่นเดียวกับบริษัทจำกัด โดยมีผู้เอาประกันเป็นผู้ถือหุ้น และมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้ โดย 1 เสียงสำหรับการเลือกตั้งกรรมการ ไม่วาผู้เอาประกันจะทำประกันไว้เป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากบริษัทจำกัด ที่ผู้ถือหุ้นมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้ 1 เสียง ต่อ 1 หุ้น แต่ตามระเบียบของการเลือกตั้งกรรมการบริษัทแบบสหกรณ์นั้น ผู้เอาประกันจะมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้จะต้องเป็นผู้ถือกรรมกรรมมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และกรรมกรรมนั้นยังมีผลบังคับอยู่ในวันเลือกตั้ง

ค. บริษัทแบบผสม(Mixed Company) มีลักษณะของบริษัทจำกัด แต่เปิดโอกาสใหญ่เอาประกันมีสิทธิลงคะแนนเสียงในการประชุมผู้ถือหุ้น บริษัทประกันชีวิตประเภทนี้มีน้อยมาก

ง. สมาคมหรือชมรมภราดรภาพ(Fraternal Society) หรือที่รู้จักกันดีในรูปของ สมาคมฌาปนกิจ สมาชิกจะเสียค่าบำรุง เมื่อมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งของสมาคมเสียชีวิตลง สมาคมฌาปนกิจนี้จะเริ่มจากกลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มคนในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งดำเนินการในค่านกิจกรรมอื่น ๆ อยู่ก่อนแล้ว เช่น การกีฬา สังคม การพยาบาล อนามัย และให้ความช่วยเหลือสมาชิกผู้ยากจน ต่อมาเมื่อกิจการเจริญขึ้นพอควรจึงมีกิจกรรมค่านการประกันชีวิตเกิดขึ้น สมาคมฌาปนกิจเป็นองค์การที่ก่อตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร มีจุดมุ่งหมายในการให้ความช่วยเหลือระหว่างสมาชิกของสมาคมเท่านั้น

✎ กิจการรับประกันชีวิต นอกจากจะแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีกิจการหรือองค์การของรัฐบาลที่ดำเนินธุรกิจรับประกันชีวิต เช่น การรับประกันชีวิตของธนาคารออมสิน โดยจัดตั้งเป็นแผนกหนึ่งของธนาคาร (Saving Bank Life Insurance) ในสหรัฐอเมริกาได้มีกฎหมายห้ามไม่ให้ธนาคารออมสินชายหรือรับประกันชีวิตนอกสถานที่ และธนาคารจะจ่ายค่านายหน้าใด ๆ ให้แก่ตัวแทนหรือพนักงานของธนาคารไม่ได้ จึงทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของธนาคารในการรับประกันชีวิตได้มาก ซึ่งเป็นผลทำให้เบี้ยประกันมีอัตราลดต่ำลง

กิจการรับประกันชีวิตของประเทศไทยในปัจจุบันมีเพียงบริษัทจำกัดประเภทเดียวเท่านั้น ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ส่วนธนาคารออมสินที่ประกอบกิจการรับประกันชีวิตได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย เนื่องจากธนาคารออมสินอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงการคลัง แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินการรับประกันชีวิตของธนาคารออมสินในประเทศไทยยังไม่แพร่หลาย และไม่ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนเหมือนการรับประกันชีวิตของบริษัทจำกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขาดตัวแทนหรือนายหน้าที่จะเป็นผู้เสนอชื่อหรือแนะนำให้มีการทำประกันชีวิต (เหมือนกับตัวแทนหรือนายหน้า) ของบริษัทประกันชีวิตโดยทั่ว ๆ ไป

2. โครงสร้างของบริษัทประกันชีวิต

โครงสร้างหรือการจัดองค์การของบริษัทประกันชีวิตนั้น กล่าวได้ว่าไม่มีแบบฉบับขององค์การใดที่ถือเป็นมาตรฐานสำหรับบริษัทประกันชีวิตทุกบริษัท เนื่องจากบริษัทมีหลายขนาด ทั้งขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง และบริษัทขนาดใหญ่ บริษัทใหม่ บริษัทเก่า บริษัทที่ดำเนินกิจการหลาย ๆ ประเภท (การรับประกันภัย) บริษัทที่ดำเนินกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง และถึงแม้ว่าจะจะเป็นบริษัทขนาดเดียวกัน การดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน แต่การจัดองค์การของบริษัทก็อาจจะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้นำองค์การ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของบริษัทที่อาจจะแตกต่างกัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าบริษัทประกันชีวิตแต่ละบริษัทจะมีโครงสร้างหรือการจัดองค์การที่ไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม บริษัทประกันชีวิตส่วนใหญ่ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบของการจัดองค์การที่ไม่เหมือนกัน แต่โดยมากมักจะประกอบด้วยหน่วยงานที่สำคัญ ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ฝ่ายดำเนินงานประกันชีวิต (ฝ่ายบริกา) ฝ่ายบริหารตัวแทน ฝ่ายขาย ฝ่ายลงทุน ฝ่ายบัญชี ฝ่ายการเงิน ฝ่ายคณิตศาสตร์ประกันภัย เป็นต้น

การจัดรูปแบบขององค์การของบริษัทประกันชีวิต สามารถแบ่งระดับการบริหารงานออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ก. ระดับกรรมการทำการแทนบริษัท ได้แก่ กรรมการบริหาร ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของเจ้าของบริษัท หรือผู้ถือหุ้น มีความรับผิดชอบในด้านการวางแผนระยะยาว และการกำหนดนโยบายของบริษัท ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยทั่วไป

ข. ระดับเจ้าหน้าที่บริหาร ประกอบด้วย กรรมการผู้จัดการ กรรมการของผู้จัดการ ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการ หรือหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ทำหน้าที่วางแผน อำนวยการประสานงานและควบคุมการบริหารงานของพนักงานทั้งหมด เป็นผู้กำหนดเป้าหมาย นโยบายการดำเนินงาน และปฏิบัติการให้เกิดผลตามนโยบายและขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการกำหนด

ค. ระดับหัวหน้าส่วน หรือหัวหน้าแผนก ได้แก่ หัวหน้าส่วน หรือหัวหน้าแผนกของแต่ละฝ่าย และผู้จัดการสาขา มีอำนาจหน้าที่

และความรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนหรือแผนก การแปลหรือถ่ายทอดเจตนาารมย์ของนโยบาย ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา และดำเนินการหรือปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

ตัวอย่างการจัดรูปองค์กรหรือโครงสร้างของบริษัทประกันชีวิตที่แสดงในที่นี่ (ภาพในหน้า 33) เป็นการแสดงการจัดองค์การของบริษัทที่ดำเนินธุรกิจประกันชีวิต แต่เพียงอย่างเดียว โดยไคแบ่งหน่วยงานออกเป็น 11 ฝ่าย ในผังงานไคแสดงระดับการบริหารงาน ตั้งแต่ระดับกรรมการทำการแทนบริษัทและระดับเจ้าหน้าที่บริหาร ระดับหัวหน้าส่วนหรือหัวหน้าแผนก และผู้จัดการสาขา

ในการดำเนินงานและบริหารงานของบริษัทนั้น จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน และวางแผนงานด้านต่าง ๆ ให้แต่ละฝ่ายนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และนโยบายของบริษัท คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ไคแก่ คณะกรรมการพิจารณารับประกัน คณะกรรมการพิจารณาและควบคุมการต่ออายุกรมธรรม์ คณะกรรมการลงทุน เป็นต้น กรรมการของแต่ละคณะอาจจะมาจากผู้อำนวยการฝ่ายหรือผู้จัดการฝ่าย และหัวหน้าส่วนของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีสายงานและการบังคับบัญชาขึ้นตรงตอกรรมการผู้จัดการ ซึ่งบางบริษัทคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อาจจะขึ้นตรงตอกรรมการบริหารของบริษัทนั้น ๆ ทั้งนี้แล้วแต่นโยบายและการจัดรูปองค์การของแต่ละบริษัทเป็นสำคัญ และนอกจากนี้บางบริษัทอาจจะมีการแต่งตั้งที่ปรึกษาของกรรมการผู้จัดการ เพื่อให้คำแนะนำ และปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับสาระสำคัญ ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในค่านั้นโดยเฉพาะ เช่น ที่ปรึกษาคณิตศาสตร์ประกันภัย เป็นต้น

โครงสร้างหรือการจัดรูปองค์การของบริษัทที่ดำเนินธุรกิจทั้งรับประกันชีวิตและรับประกันวินาศภัยนั้น ส่วนใหญ่แล้วก็จะมี การจัดรูปองค์การที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพียงแต่เพิ่มฝ่ายประกันวินาศภัยขึ้น เช่น ฝ่ายประกันอัคคีภัย ฝ่ายประกันภัยทางทะเลและขนส่ง

หรือฝ่ายประกันภัยเบ็ดเตล็ด ฝ่ายประกัน รถยนต์ โดยแต่ละฝ่ายก็อาจจะแบ่งหน่วยงานย่อยออกเป็นส่วน หรือแผนก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานและปริมาณงานในการรับประกันวินาศภัยประเภทนั้น ๆ เป็นสำคัญ สำหรับบริษัทขนาดเล็ก อาจจะมีการจัดรูปองค์กร โดยรวมการรับประกันวินาศภัยทั้งหมดขึ้นเป็นฝ่ายหนึ่ง และแยกการรับประกันวินาศภัยแต่ละประเภทออกเป็นหน่วยงานย่อย ในระดับส่วนหรือแผนก เช่น ส่วนประกันรถยนต์ ส่วนประกันอัคคีภัย เป็นต้น

การดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย

1. ธุรกิจการประกันชีวิตในประเทศไทย¹

กิจการประกันชีวิตได้เริ่มเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อใดนั้น ไม่สามารถหาหลักฐานยืนยันได้แน่ชัด แต่จากเอกสารและหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ทราบว่า หลังจากรัชกาลที่ 5 เสด็จกลับจากประเทศอินเดียไม่นาน ทางประเทศอังกฤษได้ส่งคณะทูตสันถวไมตรีทางการพาณิชย์มาขอเข้าเฝ้า และขอพระบรมราชานุญาตขยายกิจการค้าขายบางประเภทระหว่างประเทศ รวมทั้งขอพระบรมราชานุญาตให้บริษัท อีส เอเซียติก จำกัด (ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ให้เป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท เอควิตา เบ็ดประกันภัยแห่งกรุงลอนดอน) ดำเนินธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทย ต่อมารัชกาลที่ 5 ได้ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้สมเด็จพระยามหาศรีสุริยวงศ์ เอกอัครมหาเสนาบดีเป็นผู้เอาประกันชีวิตคนแรกในประเทศไทย

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรากฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อใช้บังคับเกี่ยวกับการประกันภัยและการประกันชีวิต เมื่อ พ.ศ. 2467²

¹ ชัยชนะ พยัฆวิเชียร, "ประวัติความเป็นมาของการประกันภัย" วารสารสำนักงานประกันภัย ปีที่ 4 เล่มที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน, 2522), หน้า 35-37.

² สุธรรม พงศ์สุวณู, ฟังใจ ฟังพานิช และ วิรัช ฌ สงขลา, "ประวัติการประกันชีวิต" หลักการประกันชีวิต (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 7.

ในปี พ.ศ. 2471 ได้มีการตราพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบ
กระเทือนถึงความปลอดภัย และความผาสุกของสาธารณชน ซึ่งเป็นผลทำให้กิจการประกัน
ภัยที่จะเปิดดำเนินการได้จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาล นอกจากนี้กิจการประกันชีวิต
ได้มีการควบคุมเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2472 โดยมีบริษัทประกันภัย
ของต่างประเทศได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย 5 บริษัท เมื่อ
เกิดสงครามโลกครั้งที่สอง บริษัทต่างประเทศทั้ง 5 บริษัท ได้หยุดประกอบกิจการ
ประกันชีวิต และกลับมาดำเนินการใหม่ภายหลังสงครามโลกยุติลงแล้ว

ในปี พ.ศ. 2485 บริษัทประกันชีวิตของคนไทยได้เริ่มเปิดดำเนินการขึ้น
เป็นครั้งแรก และในปีต่อ ๆ มา ได้มีการตั้งบริษัทประกันชีวิตโดยคนไทยขึ้นอีกหลาย
บริษัท จนรัฐบาลได้มีการสั่งห้ามมิให้มีการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิตขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2494
โดยมีบริษัทประกันชีวิตอยู่ทั้งสิ้น 13 บริษัท เป็นบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ 2 บริษัท

ในปี พ.ศ. 2507 และ พ.ศ. 2512 บริษัทนครหลวงประกันชีวิตจำกัด
และบริษัทประกันชีวิตบูรพา จำกัด ได้ถูกรัฐบาลเพิกถอนใบอนุญาตตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2510 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติประกันชีวิต เพื่อใช้ควบคุม
บรรดาบริษัทประกันชีวิตที่ประกอบธุรกิจรับประกันชีวิตในประเทศไทย

ในปัจจุบันนี้ มีบริษัทที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตจำนวนทั้งสิ้น 12 บริษัท เป็น
บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย 10 บริษัท และเป็นสาขารัฐบาลต่างประเทศ 2 บริษัท
ซึ่งสรุปเปรียบเทียบการประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยของบริษัทต่าง ๆ
ในประเทศไทย ได้ดังนี้¹

¹กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานประกันภัย, "ธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย"

ประกอบธุรกิจ ประเภท	จำนวนบริษัทที่จดทะเบียน ในประเทศไทย	จำนวนบริษัท สาขาต่างประเทศ	จำนวนรวม
ประกันชีวิต	5	1	6
ประกันชีวิต และ ประกันวินาศภัย	5	1	6
ประกันวินาศภัย	42	6	48
ประกันสุขภาพ	6	-	6
รับประกันต่อ	1	-	1
รวม	59	8	67

2. ลักษณะการดำเนินงาน

การดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทยนั้น จะมีลักษณะของการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์หรือประเภทของการประกันชีวิตที่แต่ละบริษัทได้เลือกในการดำเนินธุรกิจรับประกันชีวิต ซึ่งประเภทของธุรกิจประกันชีวิตที่สำคัญ แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

- 1) ประเภทประกันชีวิตสามัญ (ธรรมดา)
- 2) ประเภทประกันชีวิตอุตสาหกรรม
- 3) ประเภทประกันชีวิตหมู่

ในปัจจุบันบริษัทประกันชีวิตแต่ละบริษัท อาจมีนโยบายในการเลือกดำเนินธุรกิจหรือประเภทของการประกันชีวิตที่แตกต่างกัน บางบริษัทอาจจะเลือกดำเนินธุรกิจเพียงประเภทเดียว หรือ 2 ประเภท หรือทั้ง 3 ประเภท ตามความถนัดของแต่ละบริษัท นอกจากนี้บางบริษัทอาจจะประกอบธุรกิจในการรับประกันทั้งการรับประกันชีวิตและรับประกัน

วินาศภัย ซึ่งนโยบายในการเลือกประเภทของการรับประกันภัยนี้ จะมีผลต่อโครงสร้าง และลักษณะการดำเนินงานของแต่ละบริษัท โดยปกติบริษัทประกันชีวิตที่ดำเนินธุรกิจทั้งการรับประกันชีวิตสามัญ (ธรรมดา) และการรับประกันชีวิตอุตสาหกรรม จะจัดรูปองค์การ ขายโดยไ้ระบบสำนักงานสาขา (Branch office) หรือสำนักงานประจำเขต (District Office) ทั้งนี้เพราะว่าการจัดตั้งสำนักงานสาขา หรือเขตนี้จะทำให้บริษัทสามารถ ขยายงานและให้บริการแก่ผู้เอาประกันได้อย่างกว้างขวาง และทั่วถึง สามารถควบคุม การบริหารงาน และการดำเนินงานได้อย่างรัดกุมโดยผ่านระบบสาขา หรือสำนักงานประจำ เขต ซึ่งลักษณะการดำเนินงานเช่นนี้จะแตกต่างจากบริษัทที่ดำเนินธุรกิจประเภทประกัน ชีวิตสามัญเพียงอย่างเดียว โดยจะไม่ทุ่มเทเงินทุนในการตั้งสำนักงานสาขามากนัก แต่จะ มุ่งไปที่การขายโดยไ้ระบบการขายแบบเหมา (General Agency System) และระบบ นายหน้า (Brokerage System)¹

ผู้บริหารของธุรกิจประกันชีวิต นอกจากจะเป็นผู้กำหนดนโยบายในการเลือก ประเภทของธุรกิจประกันชีวิตแล้ว ยังจะต้องกำหนดแนวทางในการจำหน่ายหรือวิธี ในการขายประกันชีวิต ซึ่งแนวทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของธุรกิจประกันชีวิตจะมี ลักษณะคล้ายคลึงกับแนวทางการจำหน่ายสินค้าโดยทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ สามารถแบ่งแนว ทางการจำหน่ายออกได้เป็น 3 วิธี ดังนี้

- 1) ขายโดยตรงต่อผู้เอาประกัน
- 2) ขายผ่านตัวแทน
- 3) ขายผ่านนายหน้า

บริษัทประกันชีวิตในต่างประเทศหลายบริษัทได้เคยทำระบบการขายโดยตรง

¹บรรเลง ทับเที่ยง, "บริษัทประกันชีวิตในระบบเศรษฐกิจ" คำบรรยาย ประกอบการอบรมเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต, หน้า 3. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

อย่างใกล้ชิด ซึ่งกฎหมายพิเศษดังกล่าวในปัจจุบันได้แก่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ประกอบกิจการประกันชีวิตจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก่อน และต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์บัญญัติไว้ว่า ผู้ประกอบกิจการประกันชีวิตใหม่จะต้องจดทะเบียนบริษัทเป็นเงินทุนไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท มีทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่า 50 ล้านบาท และต้องชำระให้ครบ 100 ล้านบาท ภายในเวลา 10 ปี¹ เหตุที่รัฐต้องกำหนดเงินทุนจดทะเบียนไว้สูงมากก็เพื่อที่จะให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยแก่ผู้เอาประกัน และมีจุดมุ่งหมายที่จะพยายามให้เจ้าของธุรกิจประกันชีวิตกระจายไปในรูปบริษัทซึ่งมีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก (บริษัทมหาชน)

ในปัจจุบันองค์การของรัฐที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลและส่งเสริมกิจการประกันชีวิตได้แก่ "สำนักงานประกันภัย" ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2472 โดยใช้ชื่อว่า "กองควบคุมบริษัทประกันภัย" สังกัดกรมทะเบียนการค้า ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2522²

วัตถุประสงค์ และวิธีการควบคุมของรัฐ³

จุดมุ่งหมายของรัฐบาลในการควบคุมธุรกิจประกันชีวิตที่ต้องการให้เกิดความปลอดภัยและความผาสุกต่อสาธารณชน สามารถแยกออกได้เป็น 5 ประการที่สำคัญดังนี้

¹บรรเลง ทับเที่ยง, "บริษัทประกันชีวิตในระบบเศรษฐกิจ" คำบรรยายประกอบการอบรม (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

²สนธิ วรปัญญา, "ความเป็นมาของสำนักงานประกันภัย" ที่ระลึกครบรอบปีในการยกฐานะขึ้นเป็นกรมเมื่อ 24 มีนาคม 2523, หน้า 9.

³โพธิ์ จรรย์โกมล, "การควบคุมธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยในปัจจุบัน" ที่ระลึกครบรอบปีในการยกฐานะขึ้นเป็นกรมเมื่อ 24 มีนาคม 2523, หน้า 25-43.

1. เพื่อความมั่นคงทางการเงินของบริษัท
2. เพื่อให้สัญญาประกันภัยเกิดความเป็นธรรม
3. เพื่อให้ข้อตราเบี้ยประกันภัยเกิดความ เป็นธรรม
4. เพื่อให้ผู้เอาประกันภัย ได้รับการปฏิบัติตามสัญญาประกันภัยโดยสมบูรณ์

และรวดเร็ว

5. เพื่อพัฒนากิจการประกันภัย ให้สอดคล้องกับนโยบายทาง เศรษฐกิจและสังคม ของรัฐ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการควบคุมธุรกิจประกันภัย หรือธุรกิจประกันชีวิตทั้ง 5 ประการ ดังกล่าวข้างตน รัฐจึงได้กำหนดมาตรการหรือวิธีการในการควบคุมไว้หลาย ประการ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ดังต่อไปนี้

1. การก่อตั้งและการเลิกบริษัท

การก่อตั้งบริษัทจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และจะต้อง เป็นบริษัท จำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เท่านั้น จะตั้งในรูปของ สหกรณ์หรือในรูปบุคคลธรรมดาหรือทางหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้ (มาตรา 7)¹

ส่วนการเลิกบริษัท ไม่ว่าจะเลิกเองหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต รัฐมนตรี จะเป็นผู้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชี บริษัทประกันชีวิตจะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีเอง เป็นบริษัทธรรมดา ไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ชำระบัญชีที่เป็นกลาง ไม่ปฏิบัติการเพื่อบริษัท หรือบุคคลใดบุคคล หนึ่งโดยเฉพาะ และนอกจากนี้อำนาจหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานประกันภัย เพื่อเป็นการป้อง กันการกระทำของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่จะรักษาประโยชน์ของผู้ถือหุ้นเอง อันอาจจะเป็นผลเสีย ต่อผู้เอาประกัน (มาตรา 43)

¹หมายถึงมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ซึ่งจะได้ อธิบายในหน้าต่อไป

2. หลักทรัพย์ประกันและเงินสำรอง

บริษัทประกันชีวิตจะตกลงวางหลักทรัพย์ไว้กับนายทะเบียนประกันชีวิตเป็นหลักทรัพย์ประกันมีมูลค่าสองล้านบาท ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันหนี้สินที่บริษัทมีต่อผู้เอาประกันชีวิต และทราบใดที่บริษัทยังคงดำเนินกิจการอยู่ เจ้าหนี้ใด ๆ (ทุกประเภท) จะมาฟ้องร้องเรียกหลักทรัพย์ประกันนี้ไปชำระหนี้ไม่ได้ แต่เมื่อบริษัทเลิกกิจการ หนี้สินที่บริษัทมีต่อผู้เอาประกันจะได้รับการชำระหนี้จากหลักทรัพย์ประกันก่อนเจ้าหนี้ประเภทอื่น ๆ (มาตรา 18) ในปัจจุบันได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2525 ในเรื่องการวางเงินสำรองประกันภัย โดยกำหนดให้บริษัทวางเงินสำรองประกันภัยไว้กับนายทะเบียนประกันชีวิตเป็นมูลค่าร้อยละยี่สิบห้าของเงินสำรองประกันภัยตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 หรือตามรายงานประจำปี แสดงฐานะการเงินของกิจการบริษัทที่ส่งต่อนายทะเบียนครั้งสุดท้าย แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า ทั้งนี้ ประกาศฉบับนี้มีผลบังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

การตั้งเงินสำรองประกันชีวิตซึ่งถือเป็นหนี้สินรายใหญ่ที่บริษัทมีต่อผู้เอาประกันหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต กฎหมายได้กำหนดให้บริษัทตั้งสำรองหนี้สินประกันชีวิตไว้ให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา วัตถุประสงค์ที่กำหนดให้บริษัทประกันชีวิตตั้งเงินสำรองไว้ นั้น เพื่อให้บริษัทแสดงภาวะหนี้สินให้เป็นไปตามหรือใกล้เคียงความเป็นจริง ซึ่งจะทำให้ผู้เอาประกันหรือประชาชนได้ทราบถึงฐานะทางการเงินที่แท้จริงของบริษัท จากงบดุลค่านหนี้สินและทุน ณ วันสิ้นปี พ.ศ. 2522 เงินสำรองประกันชีวิตของบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยทั้งหมดมีประมาณ 4,200 ล้านบาท

3. การกำหนดเงินกองทุน

เงินกองทุนใดแก่ทรัพย์สินส่วนที่มากกว่าหนี้สินอันมีต่อบุคคลภายนอกหรือทรัพย์สินส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น เงินกองทุนจึงถือเป็น "ทรัพย์สินส่วนเกินเพื่อความปลอดภัย" (Safety Margin or Solvency Margin) ตามกฎหมายได้กำหนดไว้ว่าบริษัทประกันชีวิตจะตองดำรงเงินกองทุนไว้ในนอกล่าหาตาม (มาตรา 19)

4. การลงทุนประกอบธุรกิจอื่น

เนื่องจากการทำประกันชีวิต ผู้เอาประกันนำส่งเงินเบี้ยประกันเก็บสะสมไว้กับบริษัทเป็นจำนวนมาก และเป็นระยะเวลายาวนาน กฎหมายจึงได้อนุญาตให้บริษัทสามารถนำเงินเหล่านี้ไปลงทุนประกอบธุรกิจอื่นได้ แต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตและเงื่อนไขที่กฎกระทรวงกำหนดไว้ (มาตรา 22)¹

5. การรับและจ่ายเงินของบริษัท

รัฐได้เข้าควบคุมดูแลผ่านทางสำนักงานประกันภัย เกี่ยวกับการรับและจ่ายเงินของบริษัทอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อควบคุมให้บริษัทรับเงินมาอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และภายในเวลาอันสมควร ควบคุมค่านการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามความเป็นจริงที่ควรจะจ่ายตามปกติวิสัยของการประกอบการที่ดี ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของผู้เอาประกันชีวิต และผู้รับประโยชน์ตามสัญญากรมธรรม์ เช่น ควบคุมการจ่ายเงินค่านายหน้าหรือผลตอบแทนแก่ตัวแทนของบริษัท ควบคุมการจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น เป็นต้น

6. เงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันชีวิต และอัตราเบี้ยประกัน

แบบของการประกัน รายละเอียดเงื่อนไขของกรมธรรม์ รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์ และอัตราเบี้ยประกันชีวิต ที่บริษัทประกันชีวิตจะนำออกขายให้แก่ประชาชนนั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนประกันชีวิตก่อน รายละเอียดข้อความในสัญญา โฉนด ความคุ้มครอง เงื่อนไข ข้อยกเว้น หน้าที่ของคู่สัญญา ได้เขียนไว้เป็นภาษาของนักกฎหมาย ซึ่งยากที่ประชาชนทั่ว ๆ ไปจะอ่านและเข้าใจความหมายได้ตลอดแท้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกัน ข้อความต่าง ๆ ในกรมธรรม์จึงจำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนเสียก่อน บริษัทจึงจะสามารถนำไปใช้ได้

¹ซึ่งจะได้นำมากล่าวโดยละเอียดในบทที่ 6 หัวข้อ "ข้อกำหนดตามกฎหมาย และกฎกระทรวง เกี่ยวกับการลงทุน"

7. การปฏิบัติตามสัญญากรมธรรม์ประกันชีวิต

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสภาพพจน์ของธุรกิจประกันชีวิตในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการเรียกร้องเงินค่าสินไหมตามสัญญากรมธรรม์ ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่เข้าใจของผู้เอาประกัน หรือเจตนาทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รัฐจึงได้ออกกฎหมายบังคับต่าง ๆ ผ่านทางสำนักงานประกันภัย เพื่อให้บริษัทประกันชีวิตได้ปฏิบัติตามสัญญากรมธรรม์ประกันชีวิตโดยเคร่งครัด ซึ่งในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 มาตรา 42 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติของบริษัทในคานการจ่ายค่าสินไหมทดแทนไว้ดังนี้คือ ถ้าบริษัทประวิงเวลาการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือประวิงการจ่ายเงินที่ต้องจ่าย หรือประวิงการคืนเงินเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายคืนโดยไม่มีเหตุผลอันควร หรือจ่ายหรือคืนไปโดยไม่สุจริต รัฐมนตรีมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้

โดยสรุปวัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทนั้น เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกัน และเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในฐานะทางการเงินของบริษัทประกันชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตให้ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกระทรวงขอบังคับต่าง ๆ เช่น อำนาจ และหน้าที่ของสำนักงานประกันภัย สังกัดกระทรวงพาณิชย์

การประกันต่อ (Reinsurance)

ความหมายของการประกันต่อ¹

การประกันต่อ คือการที่บริษัทรับประกันชีวิต โอนภัยที่รับประกันทั้งหมดหรือบางส่วนของการรับประกันแต่ละราย (กรมธรรม์) ไปยังบริษัทรับประกันชีวิตอีกบริษัทหนึ่ง เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงภัยในส่วนที่เกินกำลังความสามารถของบริษัท หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ

¹ Walter W. Steffen, Life and Health Insurance Handbook, 3d. ed. (Illinois: Richard D. Irwin, inc; 1959, 1964 and 1973) p. 991.

ขอตกลงหรือสัญญาซึ่งผู้รับประกันชีวิตฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้เอาประกันต่อ (Ceding Company) จะได้รับการชดเชยความเสียหายจากผู้รับประกันอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้รับประกันต่อ (reinsurer) ทั้งนี้โดยความเสียหายนั้นเป็นไปตามกรรมธรรม์ประกันชีวิต ซึ่งบริษัทประกันชีวิต เป็นผู้รับประกัน สัญญาประกันต่อแยกต่างหากไม่เกี่ยวข้องกับผู้เอาประกัน เป็นสัญญาระหว่างบริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันต่อ ซึ่งการประกันต่อช่วยให้บริษัทประกันชีวิตไม่ตองปฏิบัติเศษที่จะรับประกันชีวิตของผู้เอาประกันที่มีความเสี่ยงภัยสูง หรือในกรณีที่จำนวนเงินประกันของผู้เอาประกันรายใดมีมากกว่าที่บริษัทจะพึงรับไว้ได้ (retention) บริษัทก็จะทำการประกันต่อโดยให้บริษัทประกันชีวิตอื่นมารวมแบ่งเบาภาระการเสี่ยงภัยนั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การประกันต่อเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับธุรกิจประกันชีวิต แม้แต่บริษัทประกันชีวิตใหญ่ ๆ ที่มีทรัพย์สินและเงินกองทุนมากมายก็ต้องมีการประกันต่อ มิฉะนั้นแล้วถ้าปีใดปีหนึ่ง บริษัทมีการจ่ายเงินชดเชยค่าสินไหมทดแทนมาก ๆ ก็อาจกระทบกระเทือนถึงฐานะการเงิน และการดำเนินงานของบริษัทได้

วัตถุประสงค์ของการประกันต่อ¹

วัตถุประสงค์ในการประกันต่อ พอสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นการเพิ่มความสามารถในการขยายตลาดของบริษัท ให้บริษัทสามารถรับประกันในวงเงินเอาประกันที่สูง ๆ ได้
2. เป็นการป้องกันความหายนะของบริษัทรับประกัน จากการเรียกร้องชดเชยค่าสินไหมหรือค่าเสียหาย ทั้งนี้เนื่องจากการกระจายแบ่งเบาภาระความเสี่ยงภัยหรือความรับผิดชอบในการชดเชยค่าเสียหายของบริษัทผู้รับประกันโดยตรงให้แก่บริษัทผู้รับประกันต่อบางส่วน

¹Robert A. Baker, Reinsurance, chapter two "Two purpose of Reinsurance" p. 33-34.

3. ก่อให้เกิดความราบรื่น ในการดำเนินธุรกิจรับประกัน กล่าวคือ จำนวนเงินที่ต้องชดเชยตามกรมธรรม์ประกันชีวิตไม่ผันแปรมากนักในแต่ละปี บริษัทสามารถคาดคะเนเตรียมการล่วงหน้าไว้ได้

4. เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่ง และความมั่นคงให้กับฐานะทางการเงินของบริษัทผู้รับประกัน

5. ก่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้เอาประกันชีวิต ในการหาซื้อประกันชีวิตจำนวนสูง ๆ ในแบบที่ต้องการจากบริษัทเดียวโดยไม่ต้องไปหาซื้อหลาย ๆ กรมธรรม์ ซึ่งมีเงื่อนไขแตกต่างกันจากหลายบริษัท

จำนวนวงเงินรับเสี่ยงภัยเอง (Retention Limit)

จำนวนวงเงินรับเสี่ยงภัยเอง เป็นจำนวนทุนประกันภัยสูงสุดซึ่งผู้รับประกันภัยเก็บไว้เสี่ยงภัยเองต่อชีวิตหนึ่ง ๆ โดยไม่มีการคุ้มครองจากการประกันต่อ ปัจจัยสำคัญในการกำหนดวงเงินรับเสี่ยงภัยเองได้แก่ จำนวนเงินกองทุนของผู้รับประกันภัย (Insurer's surplus) ตารางมรณะ (Mortality Table) การกระจายการประกันภัยที่มีผลบังคับต่อชีวิตหนึ่ง ๆ การกระจายประกันภัยรายใหม่ตามขนาด การกระจายการประกันภัยที่ยังคงมีผลบังคับและที่รับประกันใหม่ตาม อายุ ในวันออกกรมธรรม์ และตามประเภทของการรับประกันภัย ความชำนาญในการรับประกันภัย ความมั่นคงของรายได้และค่าใช้จ่ายในการเอาประกันต่อ

โดยทั่วไป ในทางปฏิบัติ จำนวนวงเงินจะถูกกำหนดขึ้นตามหลักเกณฑ์ที่มีแบบแผนเก่า ๆ โดยศึกษาถึงจำนวนวงเงินที่รับเสี่ยงภัยเองในระดับต่าง ๆ ของธุรกิจที่มีการเอาประกันต่อ จำนวนวงเงินที่รับเสี่ยงภัยเองจะถูกกำหนดขึ้นเพื่อรักษาระดับความเสี่ยงที่สามารถจัดการได้ และรักษาขนาดของธุรกิจที่เอาประกันต่อ (ต้นทุนการประกันต่อ) อย่างสมเหตุสมผลได้ โดยเริ่มแรกกำหนดจำนวนวงเงินเสี่ยงภัยเองในจำนวนที่เหมาะสมสำหรับอายุที่เป็นกึ่งกลางก่อน และจำนวนวงเงินรับเสี่ยงภัยเองสำหรับคนอายุมากขึ้นและที่เสี่ยงภัยต่ำกว่ามาตรฐานจะถูกกำหนดใหม่จำนวนลดลง

แบบของการประกันต่อ (Life Reinsurance Plan)¹

วิธีการประกันต่อ อาจทำได้โดย 3 วิธี ดังนี้คือ

1. การประกันต่อแบบคิดเบี้ยประกันภัยตามการเสี่ยงภัย (Risk Premium Reinsurance) หรือ RPR
2. การประกันร่วม (Coinsurance)
3. การประกันร่วมพิเศษ (Modified Coinsurance)

1. Risk Premium Reinsurance

ในการประกันต่อแบบนี้ จำนวนเงินประกันต่อแต่ละปีจะเท่ากับจำนวนความเสี่ยงสุทธิ (The net amount at risk) หรือจำนวนทุนประกันภัยที่จะจ่ายเมื่อผู้เอาประกันมรณะลดด้วยจำนวนเงินสำรองปลายปี กรมธรรม์ที่มีอายุมากขึ้นจะมีความเสี่ยงสุทธิน้อยลง เนื่องจากเงินสำรองจะเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนอัตราเบี้ยประกันจะสูงขึ้นตามอายุของผู้เอาประกัน ทำให้จำนวนเบี้ยประกันต่อที่คำนวณได้เพิ่มขึ้นทุกปี แม้ว่าการเสี่ยงภัยสุทธิจะน้อยลงก็ตาม ในการกำหนดอัตราเบี้ยประกันแบบ RPR อาจกำหนดอัตราพื้นฐานต่อทุนประกัน 1,000 และบวกค่าธรรมเนียมกรมธรรม์ (Policy fee) ตามหากตามค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ตารางที่ 1 แสดงการคำนวณอัตราเบี้ยประกันสำหรับการประกันแบบตลอดชีพ ทุนประกัน 10,000 คิดเงินสำรองโดยวิธี Commissioner's Reserve Valuation method ตาราง C.S.O. 1953 อัตราดอกเบี้ย 3 เปอร์เซ็นต์ต่อปี ตารางแสดงการประกันในระยะ 5 ปีแรกของการประกัน ชายอายุ 35 ปี ในวันเอาประกันภัย

¹ Davis W. Gregg and Vane B Lucas, Life and Health Insurance, 3d. ed. (Illinois: Richard D. Irwin, inc; 1959, 1964 and 1973) p. 993.

ตารางที่ 1 แสดงการคำนวณอัตราเบี้ยประกันแบบ Risk Premium Reinsurance.

อายุในปัจจุบัน	จำนวนทุนประกันต่อหัว	เงินสำรองปลายปี	จำนวนการเสี่ยงภัยสุทธิ	อัตราเบี้ยประกันต่อ 1,000	ค่าธรรมเนียมกรมธรรม์	จำนวนเบี้ยประกันต่อหัว
35	10,000	0	10,000	2.09	5	25.90
36	10,000	149	9,851	2.55	5	30.12
37	10,000	300	9,700	2.96	5	33.71
38	10,000	455	9,545	3.33	5	36.78
39	10,000	613	9,387	3.64	5	39.17

การประกันแบบ RPR นิยมกันอย่างแพร่หลาย เพราะความได้เปรียบ ดังนี้

- 1) บริษัทรับประกันสามารถนำเงินสำรองที่สะสมนี้ไปลงทุนก่อให้เกิดรายได้แก่บริษัทในรูปดอกเบี้ย เป็นผลให้ทรัพย์สินของบริษัทเพิ่มขึ้น และบริษัทมีชื่อเสียงขึ้น
- 2) เป็นแบบที่เข้าใจง่าย ทำให้การบริหารงานง่าย เพราะสัญญาประกันต่อวิธีนี้ไม่เกี่ยวกับเรื่อง เงินปันผล ค่านายหน้า หรือมูลค่าเวนคืนเงินสดแต่อย่างใด
- 3) การคำนวณเงินจ่ายคืนตามประสบการณ์ (experience refund or profit commission) สะดวก และง่ายแก่การเข้าใจ ไม่สลับซับซ้อน

2. การประกันรวม (Coinsurance Plan)

ในการประกันแบบนี้ บริษัทประกันชีวิตจะทำข้อตกลงกับบริษัทประกันต่อ โดยกำหนดอัตราส่วนของทุนประกันที่แต่ละฝ่ายจะรับผิดชอบ นั่นคือ บริษัทประกันต่อมีส่วนรับผิดชอบร่วมกับบริษัทประกันชีวิต โดยจะได้รับเบี้ยประกันจากบริษัทประกันชีวิตตามส่วน และจ่ายผลประโยชน์ตามกรมธรรม์แก่เอาประกันตามส่วน พร้อมทั้งต้องร่วมจ่ายค่าไฉจ่ายที่เกิดขึ้นแก่บริษัทประกันชีวิต ในการรับประกันชีวิต ผู้เอาประกันนั้น อาทิเช่น ค่านายหน้า ภาษี ตลอดจนค่าไฉจ่ายอื่น ๆ

ความสัมพันธ์ที่รับประกันต่อไวควย

3. การประกันแบบรวมพิเศษ (Modified Coinsurance Plan)

วิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธี Coinsurance กล่าวคือ บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายเงิน เบี้ยประกันส่วนที่เป็นของบริษัทรับประกันต่อให้โดยหักค่านายหน้า ค่าภาษี และค่าใช้จ่ายอื่นๆ แต่จะต่างกันในเรื่อง เงินสำรองซึ่งในแต่ละปีบริษัทประกันจะคืนเงินสำรองไปให้บริษัทรับประกันชีวิต ทำให้บริษัทประกันชีวิตได้ประโยชน์จากการลงทุนอย่างเต็มที่และเก็บเงินสำรองไว้ได้เต็มจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด

วิธีการประกันต่อแบบอัตโนมัติ และการประกันต่อเฉพาะราย (Automatic and Facultative Methods of Ceding Reinsurance)

สัญญาการประกันต่อ อาจเลือกตกลงวันเป็นราย ๆ หรือให้มีผลคุ้มครองโดยอัตโนมัติ ทุกรายก็ได้ ถ้าหากเป็นวิธีการประกันต่อเป็นราย ๆ บริษัทรับประกันจัดส่งใบคำขอ และ เอกสารต่าง ๆ ไปยังบริษัทรับประกันต่อ บริษัทรับประกันต่อจะพิจารณาแล้วแจ้งให้บริษัทรับประกันทราบว่าจะรับประกันรายนี้หรือไม่ เบี้ยประกันอัตราเท่าใด แต่ถ้าเป็นวิธีอัตโนมัติแล้ว บริษัทประกันต่อจะต้องรับประกันทุกราย และบริษัทประกันชีวิตก็จะต้องทำการประกันต่อทุกราย ตามเงื่อนไขที่ตกลงกันล่วงหน้าไว้แล้ว

ในการทำสัญญาประกันต่อโดยอัตโนมัติ จะมีข้อความระบุถึงทุนประกันสูงสุดที่บริษัทรับประกันจะรับความเสี่ยงภัยไว้เอง เช่น 100,000 บาท และส่วนที่เกิน 100,000 บาท จะนำไปประกันต่อให้กับบริษัทรับประกันต่อ

ส่วนใหญ่แล้วในทางปฏิบัติเป็นการประกันต่อโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อ บริษัทรับประกันชีวิตในการทำประกันต่อ กล่าวคือ ช่วยให้เกิดความรวดเร็วในการออก กรมธรรม์ประกันชีวิต เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาจัดส่งใบคำขอ และ เอกสารต่าง ๆ ไปยังบริษัทประกันต่อ เพื่อพิจารณา แต่อย่างไรก็ตามบริษัทรับประกันชีวิตยังเลือกประกันต่อ โดยวิธีเป็นราย ๆ เพื่อช่วยให้ได้รับความคิดเห็นจากบริษัทประกันต่อ ทั้งนี้เพราะว่าบริษัทประกันต่อมีประสบการณ์มากกว่า และอาจรับประกันต่อของผู้เอาประกันชีวิตรายเดียวกัน

จากหลาย ๆ บริษัท ซึ่งเป็นการช่วยให้บริษัทประกันชีวิตสามารถได้ข้อมูลในการรับประกันภัยที่สมบูรณ์มากขึ้น

ซึ่งตามหลักการของการประกันต่อโดยอัตโนมัติแล้ว โดยปกติบริษัทประกันต่อจะต้องไว้วางใจ ในวิธีการรับประกันชีวิตของบริษัทรับประกันชีวิต และจะต้องยอมรับการประกันต่อทุกรายที่เป็นไปตามข้อตกลง โดยบริษัทประกันชีวิตเป็นผู้เก็บการเสี่ยงภัยไว้เอง เพิ่มความจำนวนที่กำหนดไว้ก่อน (Full retention limit)

การประกันต่อแบบที่ไม่กำหนดสัดส่วน (Nonproportional Reinsurance)

แบบประกันต่อที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นการประกันที่มีการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของผู้รับประกันต่อ และผู้รับประกันภัยสำหรับแต่ละกรมธรรม์ที่มีการประกันต่อ นอกจากการประกันต่อแบบนี้แล้วบริษัทประกันชีวิตอาจทำการประกันต่ออีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า การประกันต่อแบบไม่กำหนดสัดส่วนเพื่อให้ความคุ้มครองเพิ่มขึ้น ในกรณีที่เกิดความเสียหายพร้อมๆ กันหลายกรมธรรม์หรือความเสียหายในปีใดรวมกันแล้วสูงเกินระดับที่กำหนด ตัวอย่างเช่น ถ้าเกิดอุบัติเหตุเครื่องบินตก ซึ่งจะมีการจ่ายค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่ 3 รายขึ้นไป บริษัทประกันต่อจะรับผิดชอบจ่ายค่าสินไหมทดแทนไม่เกินจำนวนสูงสุดที่ใดกำหนดไว้ต่ออุบัติเหตุครั้งหนึ่ง ๆ การประกันต่อแบบนี้เหมาะแก่บริษัทประกันชีวิตที่เล็ก ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันการจ่ายค่าชดเชยเป็นจำนวนมากเกินกว่าเหตุการณ์ปกติ

หลักปฏิบัติในการประกันต่อ

บริษัทประกันชีวิต และบริษัทประกันต่ออาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการดำเนินการประกันต่อ วิธีการปฏิบัติทั่วไปในการประกันต่อ บริษัทประกันต่อจะให้บริษัทประกันชีวิตเป็นผู้จัดการตกลงชำระค่าสินไหมทดแทน ดังนั้น ภาระของบริษัทประกันต่อ จึงขึ้นอยู่กับภาระของบริษัทประกันชีวิต แต่หากหากถามเงื่อนไขกรมธรรม์ บริษัทประกันชีวิตไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อความสูญเสีย และได้จ่ายเงินชดเชยความสูญเสียไปค้วย เหตุผลอื่นใดแล้ว บริษัทประกันต่อไม่จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามภาระผูกพันเพื่อการนั้นด้วย นอกจากนี้บริษัทประกันต่อ

อาจจะนำส่วนหนึ่งของภัยที่ตนรับมาจากบริษัทประกันชีวิตไปประกันต่อกับบริษัทประกันต่ออื่น ๆ อีกก็ได้ ซึ่งวิธีนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบริษัทประกันชีวิตเอง เพราะเป็นการกระจายความเสี่ยงภัยออกไปอีกให้บริษัทประกันต่อรายอื่น ๆ

วิธีการปฏิบัติการประกันของบริษัประกันชีวิตในประเทศไทย

ส่วนใหญ่แล้วธุรกิจการประกันของบริษัประกันชีวิตในประเทศไทย มักจะใช้วิธีการประกันต่อ แบบคิดเบี้ยประกันภัยตามคสามเสี่ยงภัย (Risk Premium Reinsurance) ซึ่งเป็นการประกันต่อที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมแก่ความต้องการของบริษัประกันชีวิตที่ต้องการเก็บเบี้ยประกันไว้เองให้มากที่สุด

สำหรับวิธีการปฏิบัติโดยทั่วไป บริษัประกันชีวิตจะจัดพิมพ์ Cession (Reassurance Certificate Life) แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เอาประกัน สำหรับทุกรายที่จะทำประกันต่อตามสัญญา และในบางกรณีที่มีทุนประกันสูงถึงระดับที่ตกลงกันได้ บริษัประกันชีวิตจะต้องจัดพิมพ์รายละเอียดใบตรวจสุขภาพแนบพร้อมกับ Cession ให้บริษัประกันต่อ เป็นผู้พิจารณารับประกัน ซึ่งบริษัประกันต่ออาจขอให้ผู้เอาประกันรายนั้น ตรวจสุขภาพเพิ่มเติมอีกก็ได้ บริษัประกันต่อจะแจ้งผลการพิจารณารับประกันทางโทรเลข ให้บริษัประกันชีวิตทราบ บริษัประกันต่อจะส่ง Bordereaux ทุกสิ้นไตรมาสแสดงรายละเอียดกรมธรรม์ต่าง ๆ ที่รับประกันต่อ พร้อมทั้งแจ้งเบี้ยประกันต่อที่ต้องชำระ

ตัวอย่าง Bordereaux จะมีรายละเอียด ดังนี้

Bordereaux

Certificate No.	Policy No.	sum amount		Premium		Due Date
		Life	Accident	Life	Accident	

ในระหว่าง 3 เดือน เมื่อผู้เอาประกันมรณกรรมหรือได้รับอุบัติเหตุ บริษัประกันชีวิตจะจ่ายเงินสินไหมทดแทนอุบัติเหตุใหญ่เอาประกัน แล้วเรียกจากบริษัประกันต่อสำหรับกรณการมรณกรรม บริษัประกันชีวิตจะต้องตรวจสอบสภาวะการตายของผู้เอาประกัน พร้อมทั้งหลักฐานสาเหตุการมรณะของผู้เอาประกัน แล้วจึงจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ผู้รับประโยชน์

ของผู้เอาประกัน จากนั้นส่งหลักฐานการตายของผู้เอาประกัน พร้อมทั้งรายละเอียดการ
 จ่ายสินไหมของบริษัทประกันชีวิตให้แก่บริษัทประกันต่อ โดยไคทังบริษัทประกันต่อเป็นลูกหนี้
 ส่วนทางด้านบริษัทประกันต่อ เมื่อได้รับเอกสารแจ้งจะเครดิตรายชื่อเจ้าหน้าที่บริษัทประกันชีวิตไว้
 เมื่อครบ 3 เดือน จะทำการหักกลบหนี้ คงเหลือยอดลูกหนี้ เจ้าหน้าที่ บริษัทไคทังจะกองจ่าย
 คืนกัน แล้วจะจัดส่งเงินเพื่อล้างยอดหนี้สินนั้น ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลง เว้นคืน กรมธรรม์
 ชาคอายุ ชบายเวลาดา เปลี่ยนแบบประกัน ลดทุนประกัน บริษัทประกันชีวิตจะแจ้งให้บริษัท
 ประกันต่อทราบ เพื่อจะได้เปลี่ยนแปลงใหญ่ถูกต้อง ซึ่งวิธีการปฏิบัติดังกล่าวได้ปฏิบัติกันใน
 ประเทศไทย